

Mistä toimialojen palkkojen kasvu muodostuu?

Seuraavassa tarkastellaan palkkojen kehitystä eri toimialoilla ja eri tekijöiden vaikutusta palkkakehitykseen Kauhasen ja Malirannan (2019) kehittämällä menetelmällä. Tarkastelussa palkkojen kasvu jaetaan samassa työpaikassa ja samassa työtehtävässä jatkavien työntekijöiden palkkojen kasvuun sekä työpaikkarakenteiden ja työntekijärakenteen muutosten vaikutuksiin. Nämä ns. hajotelmat kertovat palkkojen kasvun osatekijöistä kullakin toimialalla ja antavat merkkejä mahdollisesta luovasta tuhosta alalla sekä suhdannevaihtelun vaikutuksista palkan osatekijöihin.

Laskelmissa käytetään Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) kokoamaa palkka-aineistoa vuosille 2013–2022. Aineisto on työntekijät ja työnantajat yhdistävä paneeli, joten työntekijöiden liikkeitä muun muassa yrityksestä tai tehtävästä toiseen sekä yritysten ja työtehtävien liikkeitä on mahdollista seurata. Aineisto perustuu EK:n jäsenilleen tekemään kyselyyn, joka on pakollinen muille paitsi pienimmille jäsenyrityksille. Aineistossa on joka vuosi noin 600 000 havaintoa. Kojoamisen menetelmän vuoksi EK:n aineisto kattaa vain osan Tilastokeskuksen vastaavasta palkkarakennetilastosta, joten EK:n palkka-aineistolla laskettu palkkojen kasvu eroaa jonkin verran Tilastokeskuksen ansiotasoindeksistä yrityssektorille. Kuviossa 1 verrataan palkkojen kasvuastetta EK:n palkka-aineistodatassa Tilastokeskuksen ansiotasoindeksiin ja säännöllisten ansioiden indeksin muutoksiin kaikilla toimialoilla yhteensä.

Palkka on määritelty säännöllisiksi tuntiansioiksi, jotka on laskettu jakamalla säännölliset kuukausiansiot työtunneilla. Säännöllisiin ansioihin eivät kuulu muun muassa kertaerät tai ylityökorotukset. Palkkojen suhteelliset muutokset on laskettu relevantissa suomalaisessa tutkimuksessa (mm. Böckerman ja Maliranta 2007; Koski ym. 2023) yleisesti käytetyllä ja

Kuva: Markus Distelrath, Pixabay.

esimerkiksi Davis ja Haltiwanger (1992) käyttämällä kaavalla:

$$\frac{(A_t - A_{t-1})}{(A_t + A_{t-1}) / 2}$$

Kaikkia toimialoja koskevissa laskelmissa ja kuvaajissa ovat mukana kaikki EK:n palkka-aineistoon sisältyvät toimialat pois lukien julkinen sektori O. Mukana on siis myös toimialoja, jotka eivät ole mukana toimialakohtaisessa tarkastelussa.

PALKKATASON MUUTOKSEN HAJOTELMA

Kauhanen ja Maliranta (2019) jakavat keskipalkkojen muutoksen kolmeen eri osatekijään:

*Keskipalkkojen muutos =
jatkajien palkanmuutos +
työntekijärakenteiden muutoksen vaikutus +
työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus*

Jatkajat työskentelivät peräkkäisinä vuosina samoissa työpaikoissa ja samoissa työtehtävissä. Heidän palkko-

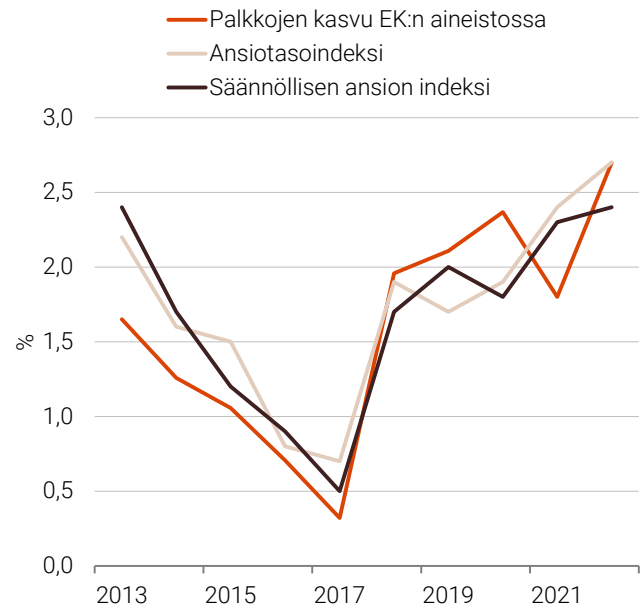
jensa kasvua voidaan mitata johdonmukaisesti tavanomaisin keinoin. Kauhanen ja Maliranta (2019) havaitsivat tutkimuksessaan, että jatkajien palkat kehittyvät tavallisesti keskiarvoa suotuisammin. Yksi syy tähän on jatkajien suurempi työkokemus; jälkimmäisenä vuotena samassa työtehtävässä jatkavalla työntekijällä on työtehtävässään vuosi enemmän kokemusta kuin edellisellä. Jatkajien palkat kehittyvät myös myötäsyklisesti, eli matalasuhdanteessa työttömyyden ollessa suurempaa jatkajien palkat kasvavat hitaammin kuin korkeasuhdanteessa.

Työntekijärakenteiden muutos vaikuttaa palkkoihin työntekijäjoukon muutosten, kuten työmarkkinoille siirtymisen ja eläköitymisen, kautta. Vaikutus palkkoihin on Kauhasen ja Malirannan (2019) mukaan tyyppillisesti negatiivinen, koska eläköitymisen kautta yrityksistä poistuu korkeapalkkaisia työntekijöitä ja uudet palkatut työntekijät aloittavat matalammista palkoista. Vaikutuksen suuruus vaihtelee syklisesti. Työntekijärakenteen muutoksen vaikutukset ovat Kauhasen ja Malirannan (2019) mukaan tyyppillisesti vastasyklisiä eli korkeasuhdanteessa tämän komponentin vaikutus on erityisen negatiivinen, koska hyvinä aikoina matalapalkkaisia ”tulijoita” palkataan enemmän. Toisaalta korkeapalkkaisia ”poistujia” on hyvinä aikoina vähemmän.

Työpaikkarakenteen muutoksen vaikutus sisältää palkanmuutokset, jotka seuraavat yksittäisten työntekijöiden yritysten ja työtehtävien vaihtamisesta sekä toimialan yritys- ja tehtävärakenteiden muutoksesta. Työpaikkarakenteen muutosten vaikutus palkkoihin on tyyppillisesti positiivinen, mikä Kauhasen ja Malirannan (2019) mukaan kertoo luovasta tuhosta: korkean tuottavuuden yritykset ja työtehtävät kasvattavat osuuttaan tehdyistä työtunneista ja tuhoutuvat työpaikat ovat tavallisesti pienipalkkaisia työpaikkoja matalan tuottavuuden yrityksissä. Toisaalta myös uudet yritykset ovat tavallisesti aluksi matalamman tuottavuuden yrityksiä (Hyytinen ja Maliranta 2011, 2013), joten uusien yritysten tulolla markkinoille on pieni negatiivinen vaikutus palkkoihin. Myös työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutukset vaihtelevat vastasyklisesti, sillä matalasuhdanteessa matalan palkkatason työpaikkoja tuhoutuu erityisen nopeaan tahtiin.

Kuvio 2 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 kaikilla toimialoilla yhteensä. Se siis kuvaa edellä esiteltyjen komponenttien vaikutusta keskipalkan muutokseen. Havaitsemme ensinnäkin, että kaikkien työntekijöiden palkkojen kasvu oli varsin

KUVIO 1. PALKKOJEN KASVU EK:N AINEISTOISSA SEKÄ ANSIOTASOINDEKSIIN JA SÄÄNNÖLLISEN ANSION INDEKSIIN MUUTOS, KAIKKI TOIMIALAT 2013–2022

Lähde: Tilastokeskus, omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

hidasta vuosina 2013–2017. Tämän jälkeen palkkojen kasvuvauhti kiihtyi jälleen.

Jatkajien vaikutus palkan muutokseen on selkeästi suurin ja aina positiivinen. Työntekijärakenteiden muutoksen vaikutus on odotetusti negatiivinen. Havaitsemme tämän vaikutuksen olevan erityisen negatiivinen korkeasuhdannevuosina 2017–2022, mikä tukee Kauhasen ja Malirannan (2019) huomiota vaikutuksen vastasyklisyydestä. Työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on vaihtelevasti joko hieman positiivinen tai hieman negatiivinen. Kauhasen ja Malirannan (2019) havainnot positiivisesta vaikutuksesta ja erityisen positiivisesta vaikutuksesta matalasuhdanteessa eivät siis täysin päde aineistossamme. Toisaalta havainto työpaikka- ja työntekijärakenteen negatiivisesta nettovaikutuksesta pätee.

TOIMIALAKOHTAISET HAJOTELMAT

Kuvio 3 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 tehdasteollisuudessa (toimiala C). Teollisuudessa palkkojen kasvu oli hidasta vuosien 2013 ja 2017 välillä. Aineistossamme teollisuuden palkat jopa supistuivat hieman vuonna 2017. Vuoden 2017 jälkeen

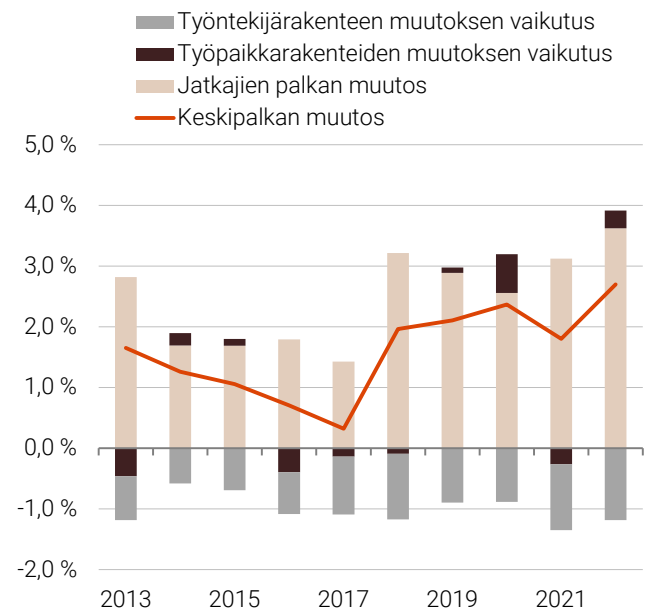
palkkojen kasvu nopeutui jälleen. Toimialan palkkakehitys on kokoluokaltaan hyvin kaikkien toimialojen keskiarvoa vastaavaa.

Jatkajien palkan muutoksella on suurin vaikutus palkkojen muutokseen. Tämä vaikutus on aina positiivinen. Työntekijärakenteen ja työpaikkarakenteen muutosten nettovaikutus on negatiivinen. Vuosina 2016 ja 2017 tämä vaikutus kumoo ja ylittää jatkajien positiivisen vaikutuksen, ja seurauksena palkat eivät kasva lainkaan vuonna 2016 ja vuonna 2017 ne jopa supistuvat.

Kuvio 4 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 rakennusalalla. Palkkojen kasvu rakennusalalla on ollut hieman nopeampaa kuin yksityisellä sektorilla keskimäärin. Vuosien 2013 ja 2022 välillä palkkojen kasvu on ollut melko vakaata, paitsi vuonna 2017 jolloin palkat aineistossamme eivät kasvaneet lainkaan. Jatkajien palkkojen muutoksilla on suuri ja positiivinen vaikutus keskipalkan kasvuun, työntekijärakenteiden muutoksen vaikutus on negatiivinen ja työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus lähes aina positiivinen, aivan kuten Kauhanen ja Maliranta (2019) ennakoivat.

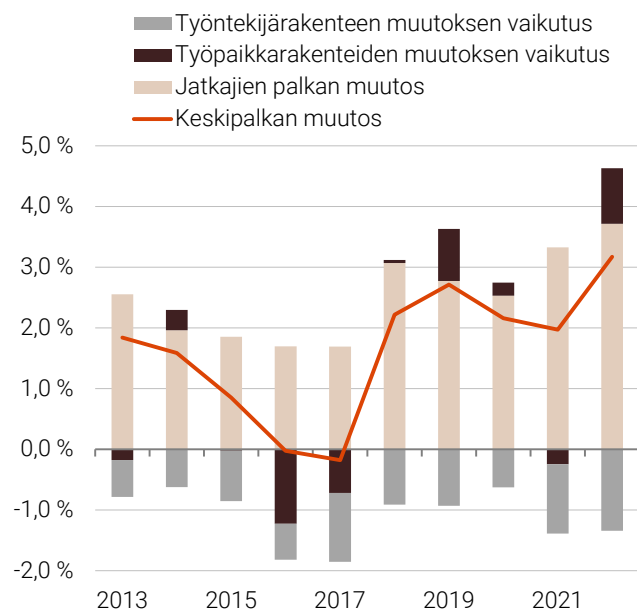
Kuvio 5 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 kaupan alalla. Palkkojen kasvu

KUVIO 2. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, KAIKKI TOIMIALAT 2013–2022

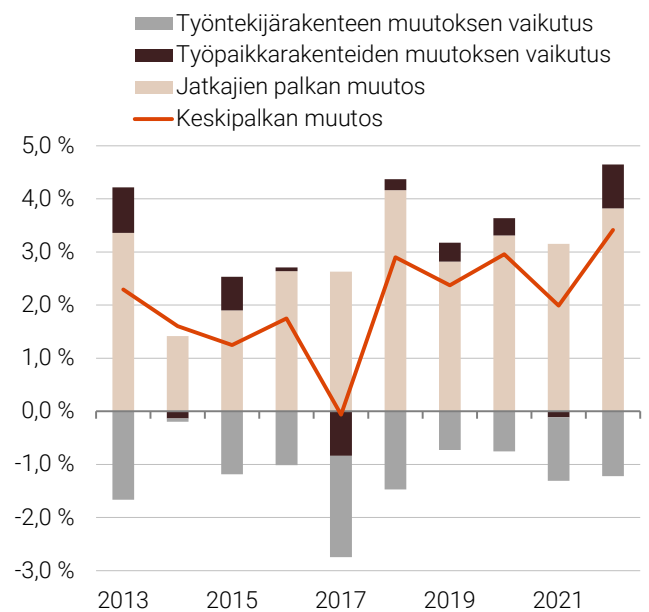
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 3. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, TEHDASTEOLLISUUS (TOL C) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 4. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, RAKENTAMINEN (TOL F) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

kaupan alalla oli keskimääräistä nopeampaa vuosina 2013–2018, mutta jonkin verran keskimääräistä hitaampaa sen jälkeen. Palkkojen kasvu on ollut kohtalaisen tasaista, vaihdellen pääosin noin 1 prosentin ja 2 prosentin välillä.

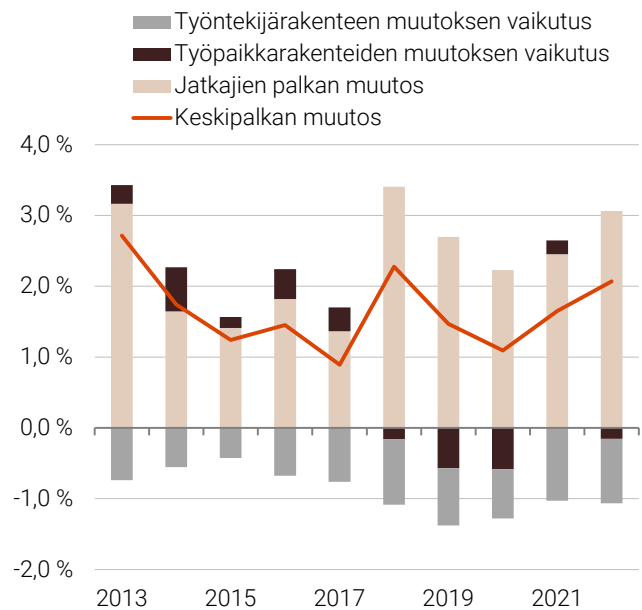
Kuten tavallista, jatkajien palkkojen muutoksilla on suuri positiivinen vaikutus keskimääräiseen palkkojen kasvuun ja työntekijärakenteen muutokset vaikuttavat negatiivisesti. Työpaikkarakenteiden muutos vaikutti oletetulla tavalla positiivisesti vuosina 2013–2017, mutta sen jälkeen negatiivisesti. Tämä voisi viitata siihen, että poistuneet yritykset eivät välttämättä tällä toimialalla olleetkaan matalapalkkaisia yrityksiä. Toisaalta voi olla, että negatiivinen vaikutus on seurausta muista syistä, kuten uusien, mahdollisesti keskimääräistä matalapalkkaisempien yritysten markkinoille tulosta. Yleisesti palkkaerot kaupan alan yrityksissä eivät välttämättä ole kovin suuria, koska työehtosopimusten mukaisilla minimipalkoilla on suuri merkitys alan yrityksissä. Tämän vuoksi poistuvien ja syntyvien yritysten palkkataso voi kertoa niiden tuottavuudesta vähemmän kuin muilla toimialoilla.

Kuvio 6 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla (toimiala H). Tällä toimialalla palkat supistuivat aineistossamme vuonna 2015, mutta muina vuosina palkat ovat kasvaneet melko vakaata tahtia. Kasvuvahti on ollut vuodesta riippuen välillä nopeampaa ja välillä hitaampaa, kuin yksityisen sektorin toimialojen keskimääräinen palkkojen kasvu, mutta viimeiset kolme vuotta kasvu toimialalla H on ollut keskiarvoa hitaampaa.

Jatkajien palkkojen muutoksen vaikutus on totuttuun tapaan positiivinen ja useimmiten muita vaikutuksia suurempi. Toimialalla H työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutukset korostuvat muita toimialoja enemmän, ja vaikutukset ovat usein suurempia kuin työntekijärakenteen muutokset.

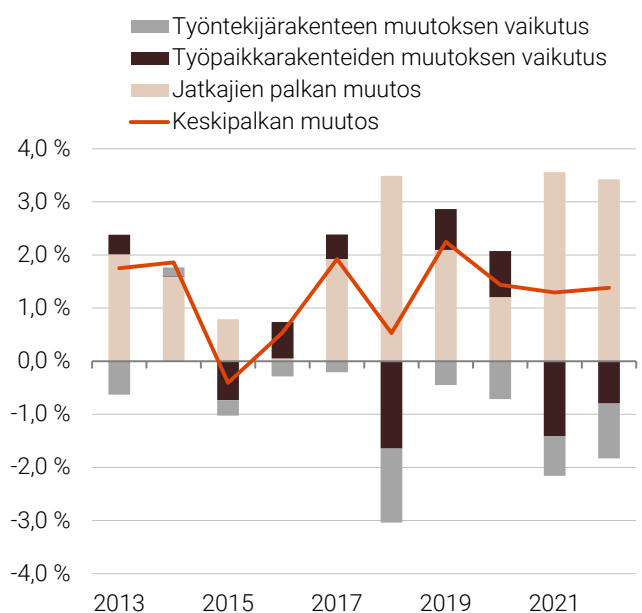
Kuvio 7 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 majoitus- ja ravitsemistoiminnan alalla. Alan palkat ovat kehittyneet pääosin hieman keskiarvoa suotuisammin, mutta joinakin vuosina myös jonkin verran keskiarvoa huonommin. Alan palkat kasvoivat tarkasteluajanjaksona kohtalaista tahtia, joitakin poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta. Aineistossamme alan palkat supistuivat hieman vuosina 2017 ja 2021. Tällöin jatkajien palkat kasvoivat vain vähän, ja työntekijä- ja työpaikkarakenteiden muutokset vetivät

KUVIO 5. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, KAUPPA (TOL G) 2013–2022

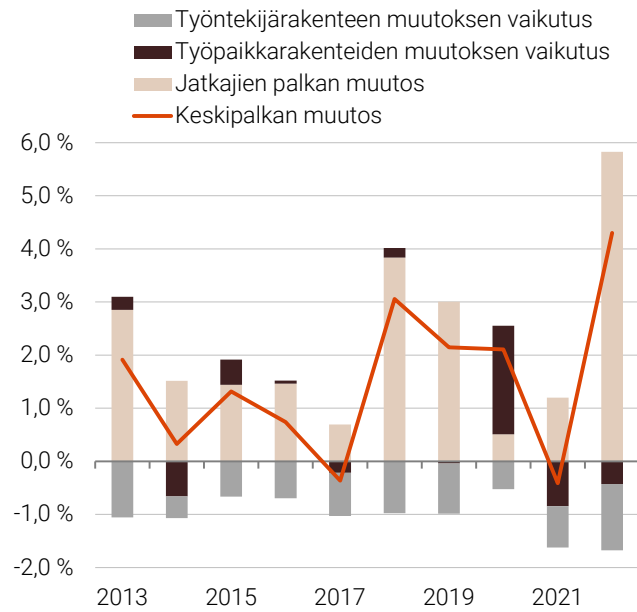
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 6. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, KULJETUS JA VARASTOINTI (TOL H) 2013–2022

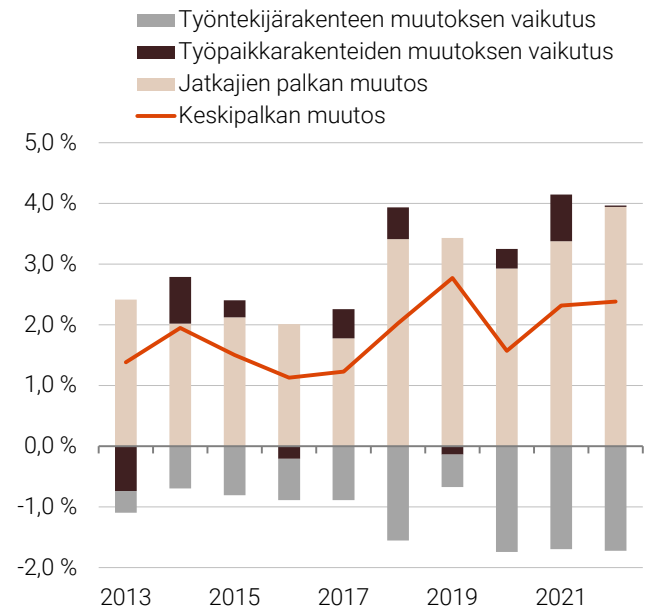
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 7. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA (TOL I) 2013–2022

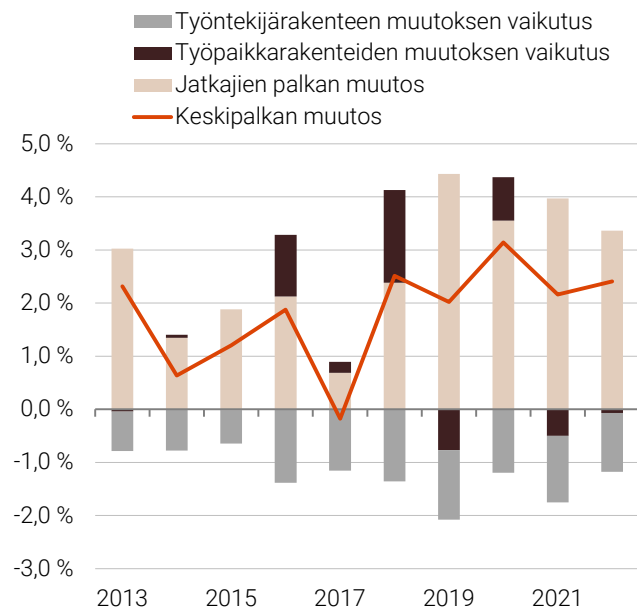
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 8. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, INFORMAATIO JA VIESTINTÄ (TOL J) 2013–2022

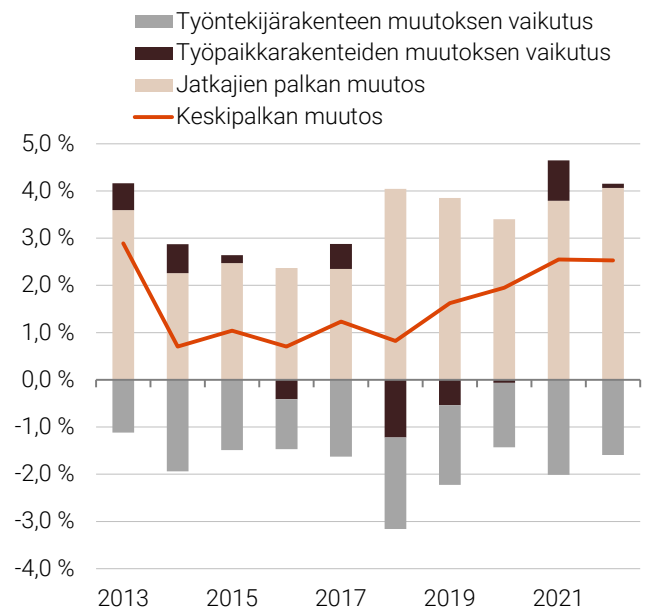
Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 9. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, RAHOITUS- JA VAKUUTUSTOIMINTA (TOL K) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

KUVIO 10. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, AMMATILLINEN, TIETEELLINEN JA TEKNINEN TOIMINTA (TOL M) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

palkkoja alaspäin. Myös vuosi 2020 oli tällä toimialalla poikkeuksellinen. Tällöin monia pienempiä palkkoja maksavia pienempiä toimijoita poistui alalta tai niiden työtunnit vähenivät merkittävästi koronapandemian aiheuttamien sulkujen vuoksi. Kun suurempien ja suurempia palkkoja maksavien yritysten osuus tehdyistä työtunneista kasvoi, nämä työpaikkarakenteiden muutokset johtivat siihen, että alan palkkataso kasvoi. Koronapandemian vaikutukset näkyvät myös vuonna 2021 palkkojen hetkellisenä supistumisena ja vuonna 2022 palkkojen nopeana kasvuna, kun koronapandemiasta palaututtiin.

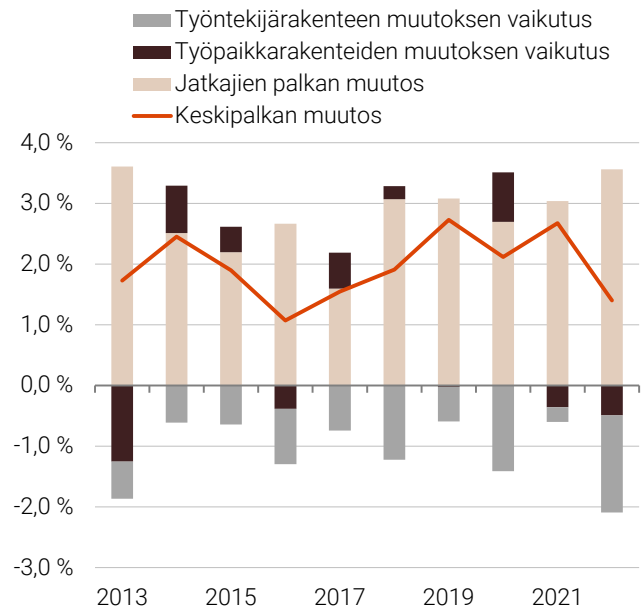
Kuvio 8 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 informaatio- ja viestintä- toimialalla. Kuten tavallista, selvästi suurin osa palkkojen kasvusta on peräisin jatkajien palkkojen kasvusta. Tällä toimialalla kaikki komponentit käyttäytyvät pääosin siten kuin Kauhanen ja Maliranta (2019) ennakoivat: työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on pieni ja positiivinen ja työntekijärakenteen suurempi ja negatiivinen. Alan keskipalkka on kasvanut vakaasti tarkasteluajana, ja palkan kasvu on pääosin ollut kaikkien toimialojen keskimääräistä palkkojen kasvua nopeampaa.

Kuvio 9 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 rahoitus- ja vakuutusalaalla. Odotetusti suurin osa alan palkkojen kasvusta on peräisin jatkajien palkkojen kasvusta ja työntekijärakenteen muutos vaikuttaa negatiivisesti. Työpaikkarakenteiden muutosten vaikutus on useimmiten positiivinen ja toisinaan jopa varsin merkittävä. Alan palkkojen kasvu oli melko vakaata vuosina 2013–2016 ja jälleen 2018–2022. Jälkimmäisellä periodilla kasvutahti oli aiempaa hieman nopeampaa. Toimialojen keskiarvoon verrattuna rahoitus- ja vakuutusalan palkat kasvoivat toisinaan hieman nopeammin ja toisinaan hieman hitaammin.

Kuvio 10 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alalla. Jälleen suurin osa alan palkkojen kasvusta johtuu jatkajien palkkojen kasvusta. Tällä toimialalla työntekijärakenteen negatiivinen vaikutus on varsin merkittävä, joten palkkojen kasvu on jonkin verran keskimääräistä hitaampaa. Alan palkat kasvoivat tasaista, noin 1 prosentin, vuosivauhtia vuosina 2014–2018. Vuoden 2018 jälkeen palkkojen kasvu on ollut vuosia 2014–2018 nopeampaa.

Kuvio 11 esittää keskipalkan muutoksen hajotelman vuosille 2013–2022 hallinto- ja tukipalvelutoiminnan alalla. Totuttuun tapaan jatkajien palkkojen kasvun

KUVIO 11. KESKIPALKKAN MUUTOKSEN OSATEKIJÄT, HALLINTO- JA TUKIPALVELUTOIMINTA (TOL N) 2013–2022

Lähde: Omat laskelmat EK:n palkka-aineistosta.

vaikutus keskipalkan kasvuun on merkittävin ja aina positiivinen. Työntekijärakenteiden muutoksella on tavalliseen tapaan negatiivinen vaikutus, joka on melko merkittävä. Työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on toisinaan negatiivinen, mutta useimmiten positiivinen. Tällä toimialalla työpaikkarakenteiden muutoksen vaikutus on jonkin verran suurempi verrattuna muihin toimialoihin. Tarkasteluajanjaksolla palkkojen kasvuvauhdissa ei ole havaittavissa trendejä, vaan palkat ovat kasvaneet melko vakaasti. Alan palkkojen kasvu on suurimman osan ajasta ollut keskimääräistä palkkojen kasvua nopeampaa. ■

KIRJALLISUUS

Böckerman, P. & Maliranta, M. (2007), The micro-level dynamics of regional productivity growth: the source of divergence in Finland, **Regional Science and Urban Economics**, 37(2), 165–182.

Davis, S. J. & Haltiwanger, J. (1992), Gross job creation, gross job destruction, and employment reallocation, **The Quarterly Journal of Economics**, 107(3), 819–863.

Fornaro, P. & Maliranta, M. (2022), Liukumat suomalaisen palkanmuodostuksen joustotekijänä, **Kansantaloudellinen aikakauskirja**, 118(3).

Hyytinen, A. & Maliranta, M. (2011), Firm Lifecycles and External Restructuring, **Eta Discussion Papers 1253**.

Hyytinen, A. & Maliranta, M. (2013), Firm lifecycles and evolution of industry productivity, **Research Policy**, 42(5), 1080–1098.

Kauhanen, A. & Maliranta, M. (2019), The Roles of Job and Worker Restructuring in Aggregate Wage Growth Dynamics 1, **Review of Income and Wealth**, 65(1), 99–118.

Koski, H., Maliranta, M., Fornaro, P., Juuti, T., Kiema, I. & Pajarinen, M. (2023), Yritysten tuottavuuserot ja tuottavuuden eturintama, **Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:42**.

LISÄTIETOJA**VEERA NIPPALA**

tutkija

050 407 6258

veera.nippala@labore.fi

www.labore.fi

